

Universiteit van Pretoria

**EVALUERING VAN DIE HEDENDAAGSE
BEROEPSORIËNTERINGSTEORIE EN
-PRAKTYK**

EVALUERING VAN DIE HEDENDAAGSE BEROEPSORIËNTERINGSTEORIE EN -PRAKTYK

PROF CJ JOUBERT

Intreerede gelewer op 1 September 1983 by die aanvaarding van die Professoraat en Hoofskap van die Departement Skoolvoorgliging, Fakulteit Opvoedkunde, aan die Universiteit van Pretoria.

EVALUERING VAN DIE HEDENDAAGSE BEROEPSORIËNTERINGSTEORIE EN -PRAKTYK

1. INLEIDING

Evaluering dui op die bepaling of die toetsing van die kwaliteit en wyse van verwerkliking van 'n bepaalde werklikheid. Met hedendaags word bedoel die heersende gang van sake as 'n voortsetting van óf 'n uitgediende verlede óf 'n betroubare grondslag vir niveauverheffende toekomsontwerp en verwerkliking. Betroubare evaluering word medebepaal deur wetenskaplike kriteria in die lig waarvan daar betroubaar ge-evalueer kan word.

In die onderhawige tema gaan dit om die vraag of die hedendaagse beroepsvoorligtingsteorie en -praktyk, aan die eise van wetenskaplikheid voldoen?

In die RGN-ondersoek na die onderwys,¹ het sekere ernstige leemtes aan die lig getree waaruit blyk dat hier ter lande, die beroepsvoorligtingsteorie en -praktyk nie toereikend voldoen aan die vereistes en verwagtings wat daardeur verwesenlik behoort te word nie.

Daar is in die R S A en sover bekend in die Westerse Wêreld geen sprake van Beroepsvoorligting as 'n selfstandige vakgebied in eie reg nie. Dit word bloot gekenmerk deur vanselfsprekendheid en alledaagsheid en daar word maar stilswyend volgehou met die gewone gang van sake wat 'n aanduiding is van 'n uitgelewerdheid aan onbepaaldheid en gevolglike vervalendheid². Die enigste antwoord op so 'n onbevredigende toestand is om oor te gaan tot wetenskaplike arbeid en te vra na beroepsoriëntering (nie -beroepsvoorligting nie) as 'n besondere werklikheid wat hedendaags opvallend geword het. Daar word voorkeur gegee aan die begrip oriëntering aangesien hierdie begrip in sy betekenisopset, etimologies en andersins hom beter leen tot indringende wetenskaplike bedinking, beskrywing en uitleg as die woord "voorligting" met sy oppervlakkige inligtingsopset waarmee daar nie deurgedring kan word tot byvoorbeeld selforiëntering nie.

Die wetenskaplike as soeker na wesentlike waarhede sal sy objeksg gebied, te wete die beroepsoriënteringsgebeure gaan seek binne die universele lewenswerklikheid self en dit afbaken uit die voorwetenskaplike verborgenheid van die leefwêreld wat al die strukture bevat waaroor besin gaan word³.

2. WETENSKAPLIKHEID AS KRITERIUM IN BEROEPS-ORIËNTERING

2.1 Die Kategorie Beroepsoriëntering

Wanneer daar 'n wesenanalise van die lewenswerklikheid vanuit 'n beroeps-

oriënteringsperspektief gemaak word, word aansluiting gevind by die besondere outentieke verskynsel van menswees naamlik dat hy 'n arbeidende bestaanswyse in die wêreld voer en ontwerp⁴. In hierdie ontwerp openbaar hy hom as stellingnemende en keusemakende persoon wat oriënterend ten aansien van arbeid staan met die oog daarop om een of ander vorm van arbeid as beroep te kies en te beoefen. Die essensiële van hierdie oriënteringsgebeure wat gerig is op arbeid, beroepskeuse en beroepsbeoefening, moet bedink, beskryf en uitgele word in die lig van die kategorie beroepsoriëntering. Die kategorie beroepsoriëntering is as wyse van menswees in die universele werklikheid betroubaar en onwegdinkbaar. Die ontologiese status van die kategorie beroepsoriëntering open die weg vir 'n eie perspektief op die beroepsoriënteringswerklikheid soos dit verwortel is in die universele lewenswerklikheid⁵.

Deurskouing van die beroepsoriënteringsgebeure bring aan die lig dat betroubare beroepsoriëntering moontlik gemaak word deur noukeurige verkenning, ontdekking, evaluering, begryping, aanvaarding en verwerkliking van onder meer die verskynsels arbeid, beroepskeuse en beroepsbeoefening soos hulle in die lewenswerklikheid tot openbaring kom.

Hierdie ses wesenskenmerke van die kategorie beroepsoriëntering moet as grondslag van die beroepsoriënteringsteorie en -praktyk beskou word⁶.

2.2 Sinsamehange tussen Beroepsoriëntering en ander Vakperspektiewe

'n Wesenskenmerk van die beroepsoriënteringsdenke is dat dit 'n sinvolle samehang vertoon met die Pedagogiek en ander vakgebiede soos onder meer Sielkunde, Bedryfsielkunde, Sosiologie, Publieke Administrasie, Ekonomie, Bedryfsekonomie, Teologie, Wysbegeerte, Regsgeleerheid en andere.

Die wetenskaplike wat outentiek fenomenologies dink en ontwerp kan nie anders as om verwante inhoude vanuit ander vakgebiede wat segwaarde in beroepsoriëntering het aan die orde stel nie. Dit word egter duidelik gestel dat sulke inhoude eers beroepsoriënteringsbetroubaar word wanneer hulle vanuit 'n beroepsoriënteringsperspektief bedink, beskryf en uitgelê word, dit wil sê die beroepsoriënteringsperspektief dien as lig waarmee die inhoud vanuit ander vakperspektiewe belig word en die beroepsoriënteringsbetekenis daarvan aan die lig gebring en geëvalueer word.

2.3 Beroepsoriëntering en die Praktyk

Die praktykwording van beroepsoriënteringsteorie met die kategoriale inhoude daarvan is daarin geleë dat dit as kriteria kan dien vir praktykontwerp wat aanvaarbaar en funksioneel betroubaar is.

3. Evaluering van die gangbare Beroepsvoorligting/Oriëntering

In die lig van die voorgaande saaklike opmerkings oor wetenskaplikheid kan die volgende kenmerke van beroepsoriëntering aan die eise van wetenskaplikheid onderwerp word.

- Opvoedkundigheid
- Onderwyskundigheid
- Vakkundigheid
- Bestuurskundigheid
- Deskundige opleiding

3.1 Opvoedkundigheid as Kriterium in Beroepsoriëntering⁷

3.1.1 Die Beroepsoriënteringspedagogiese Gebeure

Beroepsoriëntering verskyn in die lewenswerklikheid as 'n opvoedingsgebeure, dit wil sê 'n besondere pedagogiese oriënteringswyse van die kind en jeugdige deur die beroepsoriënteur. In hierdie beroepsoriënterende lewe van die kind openbaar hy hom as hulpsoekende en steunbehoewende ten aansien van sy beroepskeuse en appèlleer hy tot die beroepsoriënteur as deskundige pedagoog wat oor betroubare beroepsoriënteringskennis beskik, om hom te steun.

Betroubare beroepsoriëntering veronderstel die sinvolle verwerking van beroepsoriënteringspedagogiese essensies, dit wil sê die pedagogiese essensies wat beroepsoriënteringsbetekenis het. Beroepsoriënteringspedagogiese essensies tree aan die lig wanneer pedagogiese essensies vanuit 'n beroepsoriënteringsperspektief deurskou word, dit wil sê wanneer onder meer die essensies van die onderskeie Pedagogiek-perspektiewe deurskou word deur die aanwending van die kategorie beroepsoriëntering.

Sinsamehangende wesenskenmerke wat die pedagogiese- en beroepsoriënterende- tot beroepsoriënteringspedagogiese gebeure pastuleer, is onder meer die volgende:

- a. Beide die pedagogiese en die beroepsoriëntering neem as vertrekpunt die beginsel van wedersydse aanspreeklikheid, naamlik die oopstelling deur die kind en begeleiding van die kind.
- b. Beide het 'n wordingsverloop aan die hand van *sinbeklede inhoud en vorme* vanuit die leefwêreld wat ooreenstemmende en aanvullende segwaarde vir mekaar het.

- c. Beide stel 'n *einddoel* binne die kriteria vir volwassenheid wat onder meer opgevoedheid en georiënteerdheid insluit.

3.1.2 Kriteria vir Opvoedkundige Evaluering

In pedagogiese evaluering kan gevra word na die bydrae van die onderskeie pedagogiekperspektiewe vanuit 'n beroepsoriënteringsperspektief.

- a. Kom die fundamenteel-pedagogiese strukture tot verwerking in onder meer beroepskeuseverkenning, -hulpverlening en steuning?
- b. Word daar rekening gehou met die onderwyskundige fasette wat sinsbetekenis in beroepsoriëntering het en voltrek dit in die lig van didakties-kategoriale denke, onderwysvorm en lesstruktuur?
- c. Is die psigiese lewensvoltrekking van die kind in die beroepsoriënteringsituasie getrou aan die psigopedagogiese kategorieë soos hulle tot verwerking kom ten aansien van leer en word?
- d. Word sinsamehange gesoek tussen beroepsoriënterings- en sosiopedagogiese inhoude om insig te verwer in die betekenis van die sosiale lewe in arbeids- en beroepsbeoefening ten aansien waarvan die kind georiënteer moet word?
- e. Word in beroepskeuseverkenning die ortopedagogiese momente met pedoterapeutiese opgawes uitgeken en sulke leerlinge verwys vir die regstelling daarvan?
- f. Word daar in steuning in beroepsoriëntering as *dieptegebeure* sinsamehang gesoek tussen beroepsoriënterings- en pedoterapeutiese essensies?

3.2 Onderwyskundigheid as Kriterium in Beroepsoriëntering

Die onderwyskundige in beroepsoriëntering dui op die sinsamehange tussen die onderwys- en die beroepsoriënteringsgebeure op skool.

Dit sluit onder meer die volgende in:

3.2.1 'n Gedifferensieerde Onderwysstelsel⁸

Die tegnologie dwing differensiasie in die beroepslewe af en tesame daarmee

kom die skool in diens van die beroepslewe. Wanneer daar in die RSA van differensiasie in beroepsoriëntering gepraat word, dan het dit betrekking op 'n verskeidenheid van bevolkingsgroepe ten aansien waarvan daar binne elke bevolkingsgroep nog verder gedifferensieer moet word. Sodanige differensiasie sal benewens oor persoonsgeskikthede ook oor beroepsgeleenthede binne die kulturele en staatkundige opset van elke groep gaan. Dit impliseer onder meer ook gedifferensieerde opleidingsinrigtings, toelatingsvereistes, studierigtings, kursusse, vakkeuses en beroepskeuses asook beroepsoriënteringsinhoud en -vorm wat wesensgetrou aan elke bevolkingsgroep sal wees.

3.2.2 Die verband tussen, Leerinhoud, Onderrig, Leergebeure en Beroepskeuse

Onderwyskundige beroepsoriëntering stel ook eise ten aansien van kurrikulering, onderrig en leer. Daar moet deur kurrikulering harmonie geskep word tussen kennis in die algemeen wat deur alle leerlinge verwerf moet word en gespesialiseerde kennis wat deur die beroepswêreld vereis word⁹. Dit gaan eerstens om die vormingswaarde van leerinhoud vir die toekomstige lewe, keuse en selfverwerkliking en tweedens om deskundige vakkennis vir beroepsbeoefening. Daar moet ook gelet word op die verband tussen leerniveau, studieniveau, prestasieniveau en beroepskeuseniveau. Leerinhoud buite die lewensvatbaarheidsniveau van die leerlinge, swak leerstof- en didaktiese beheersing deur die onderwyser en gevolglike nie-toereikende leerwerkliking is faktore wat swak vordering en druiwing ten gevolg het. Swak vordering en druiwing verduister nie net die leerling se beroepskeuse nie, maar ook sy totale selfverwerkliking.

3.2.3 Die verband tussen Vakinhoud en Beroepskeuse

In die daaglikse onderrig moet daar gelet word op die betekenis wat die inhoud van die onderskeie skoolvakke vir beroepsoriëntering het. Die vakonderwyser moet homself voortdurend op die hoogte hou met ontwikkeling in sy vakgebied, en hoe dit met die beroepslewe verband hou. Daar kan onderskei word tussen godsdienstig-sedelike, taalkundig-literêre, historiese-en sosiaal-politieke en matematiese-natuurkundige inhoud wat samehange vertoon met beroepsoriëntering juis omdat die totaliteit van die werklikheid in die beroepslewe betrek word. Die insigte, sin en betekenis wat die jeugdige deur die leerhandeling verower, word in 'n ruim mate in beroepskeuse en -beoefening verwerklik.

3.2.4 Evalueringsvrae ten aansien van Onderwyskundigheid in Beroepsoriëntering

- a. Is die oorweldigende hoeveelheid vakkenis; die ordening daarvan binne vakke; die onderrig van 'n versameling feite en die feitlike repro-

duksie daarvan met bitter min geleentheid tot kennis-integrasie vanuit 'n breë perspektief nog toelaatbaar in die huidige tyd?

- b. Bied die feitekennis van 'n vak die nodige vormingsmoontlikheid tot 'n meer volwasse verhouding tot die groter werklikheid en toepassingsgeleenthede met betrekking tot beroepskeuse en -beoefening?
- c. Is die vakonderwyser daarop ingestel en bevoeg om leerinhoude so te ontsluit dat die leerlinge die hoogs moontlike perspektief op die werklikheid kan verower, ook ten aansien van die sinsamehange van vakinhoud en beroepskeuse?
- d. Kan die onderwyser die verskillende didaktiese metodes, onderwysmiddele, evalueringsmetodes, leerstofordeningsprinsipes en so meer, met die vereiste insig en kreatiwiteit in die lessituasie ontsluit en interpreteer sodat die leerlinge optimaal daarby baat ten aansien van kennisbesit en beroepskeuse-insig? Anders gestel: In hoe 'n mate is die onderaktualisering van die leer- en selforiënteringsopgawe te wyte aan ontoereikende onderrig deur die onderwyser en hoe raak dit die leerling se beroepskeuse?
- e. Is die onderrig- en onderwysgebeure slegs daarop ingestel om formele vakdeskundiges en beroepskundiges te lewer of voldoen dit ook aan die vereistes van 'n demokratiese gemeenskap wat vra om 'n gebalanseerde volwasse mens soos wat 'n Christelike beskawing dit vereis?
- f. Is dit versoenbaar dat skoolvakke wat 'n bykomstige rol in beroepskeuse vervul tot eksamenvakke verhef word en as sodanig in 'n ernstige lig beskou en hanteer word, maar dat die vak Beroepsoriëntering wat 'n primêre rol vervul in oriëntering tot arbeid, beroepskeuse en in beroepsbeoefening, gereduseer word tot algemeenheid en oppervlakigheid?

3.3 Vakkundigheid as Kriterium in Beroepsoriëntering

Moontlikheidsvoorwaarde vir vakkundigheid is lewensvatbare beroepsoriënteringsinhoude en betroubare beroepsoriënteringsvorme om hierdie inhoude toereikend te laat verwerklik.

3.3.1 Kundige Beroepsoriënteringsinhoude en Vorme¹⁰

Baie saaklik kan beroepsoriënteringsinhoude gestel word as leefinhoude met betrekking tot arbeid, beroepskeuse en beroepsbeoefening wat deur die kind

en jeugdige in sy beroepsvolwassewording in begeleiding van die volwassene verower moet word tot die mate wat sy persoonsgeskikthede en selforiënteringsgeleenthede dit moontlik maak en dit versoenbaar is met die lewensopvatting van sy kultuurgroep. Kundige beroepsoriënteringsvorme is weë of wyses wat beplan word om beroepsoriëntering so toereikend te laat verloop dat dit selforiëntering moontlik maak, dit wil sê die beroepsoriënteringsinhoude moet op so 'n wyse tevoorskyn gebring word dat die jeugdige selforiënterend deel daaraan het in beide die individuele- en groepsoriëntering.

Optimale selfgeoriënteerdheid of selforiënteringseffek is moontlik deur harmonie te skep tussen die *eie aard van inhoud* en die geskikste vorme om inhoud tot spreke te bring. Die beroepsoriënteur moet dus vormlik ontwerp om inhoud selforiënterend te laat verwerklik.

Wesenlik is beroepsoriënteringsinhoude en -vorme gerig op persoonskundigheid en loopbaankundigheid in die totale beroepsoriënteringsituasie en kan dit gereduseer word tot onder meer

- Kundigheid oor persoonsgeskikthede
- Kundigheid oor persoonsoriënterings- en verwerklikingsgeleenthede
- Kundigheid oor die beroepswêreld, keuse en -beoefening
- Kundige verkenning van die beroepskeusesituasie
- Kundige hulpverlening en steungewing tot beroepskeuse.

3.3.2 Evalueringsvrae oor Vakkundigheid in Beroepsoriëntering

- i) Word beroepsoriëntering as 'n gereduseerde komponent binne die skoolvoorligtingsprogram saam met algemene voorligting as 'n uiters breë komponent nie verdring en tot 'n nie-deskundige aangeleentheid geforseer nie?
- ii) Is daar in die hedendaagse deskundige wêreld nog plek vir algemeenheid en oppervlakkigheid wat nie deurdring tot wetenskaplikheid as uitkoms van betroubare navorsing nie?
- iii) Is daar in 'n nuwe veeleisende bedeling waar daar om gedifferensieerde deskundige hulp aan leerlinge gevra word, nog plek vir inhoude oor elke moontlike lewensterrein wat aanvanklik onder die sam-breel van voorligting geplaas is?

Op die onmiddellik-voorafgaande vrae kan as volg geantwoord word:

3.3.2.1 Selfstandige Pedagogiekperspektiewe

Namate die behoefte en nood aan hulp en steun by leerlinge groter en intenser geword het, het daar ook deur studie en navorsing kennisuitbreiding gekom wat teenswoordig deur selfstandige vakgebiede verteenwoordig word met so 'n ruim omvang en verdieping van eie deskundige inhoude dat dit nie sonder meer onder skoolvoorigting ingeklee kan word nie. Op die gebied van deskundige opvoedkundige hulpverlening aan leerlinge, het selfstandige vakgebiede na vore getree soos onder meer die Ortopedagogiek en Ortodidaktiek wat veral gerig is op die regstelling van gedrags- en leerprobleme.

In opleiding geniet genoemde Pedagogiekperspektiewe saam met ander soos onder meer Didaktiese-, Fundamentele- Psigo-, Sosio- en Beroepsoriënteringspedagogiek reeds selfstandige status en is dit uiters onbevredigend om hul deskundige inhoude onder skoolvoorigting tot leke-inhoude te reduseer en aan te bied. In die westerse lande insluitende die RSA staan hulpverlening in skoolvoorigting sentraal en dit sluit alle hulp in vanaf inligting tot terapie ten aansien van gedrags-, leer-, sosiale-, mediese-, vak-, studie- en beroepskeuseprobleme.

Deur net op probleme te konsentreer word skoolvoorigting nie alleen vereng tot 'n ortopedagogiese diens aan net sekere leerlinge nie, maar stagneer dit weens omvangrykheid in nie-deskundigheid¹¹.

3.3.2.2 Persoonsevaluering

Wie in beroepsoriëntering enkel met die kind as problematiese feitelikheid besig is, word sodanig deur die probleem verduister dat hy die persoon as "misterie" in sy onvoorspelbare en besondere unieke moontlikheid, hoe groot of gering dit ookal mag wees, nie raaksien nie¹². Ook in beroepsoriëntering word die klem heel dikwels eensydig gerig op die regstelling van sogenaamde beroepskeuseprobleme asof dit ortopedagogiese probleme is. Daar word uit die oog verloor dat beroepsoriëntering gerig is op oriëntering tot moontlikheidsverwerkliking by alle leerlinge, dit wil sê begryping van die eie persoonsgekikthede en relevante beroepsgeleenthede hetsy op 'n hoë, gemiddelde of lae niveau waarby onder meer ook gestremdhede en geremdhede medebetrokke kan wees¹³. Laasgenoemdes maak van beroepsoriëntering nie noodwendig 'n problematiese gebeure nie maar wel 'n gedifferensieerde gebeure wat hom rig op die andersheid van elke persoon. Die vindingrykheid is daarin geleë om elke individu van meet af aan in ooreenstemming met sy andersheid te begelei en nie as 'n probleem te etiketteer nie.

In die daaglikse beroepsoriënteringsbemoëienis met leerlinge en in die lig van die ryke verskeidenheid van menslike moontlikhede en geleenthede wat die

lewe bied, word 'n onwegdinkbare werklikheid duidelik naamlik dat alle jeugdige in 'n sekere mate beroepskeuseonseker is, maar dat hulle dit nie as 'n probleem beleef nie. Hulle soek net in die komplekse beroepswêreld na die nodige leiding tot selforiëntering dit wil sê insig in die eie persoonsmoontlikhede wat tot geskikthede moet verwerklik. In die verband moet die beroepsoriënteur veral daarop let dat die kind totaliteit in moontlikheid is wat onderskeibaar is in liggaamlike-, verstandelike-, sosiale- en geestelike moontlikheid maar nie rigied skeibaar nie. Wanneer daar ten aansien van persoonsmoontlikhede geskei en nie onderskei word binne 'n totaliteitsverband nie, bestaan die gevaar dat die een moontlikheid soos byvoorbeeld intelligensie oorbeklemtoon kan word in verhouding tot ander moontlikhede.

3.3.2.3 Kundigheid oor Persoonsoriëntering en -Verwerkliking

Persoonsoriëntering as selforiëntering tot verwerkliking van die eie moontlikhede voltrek in die alledaagse leefwêreld naamlik die gesin, skool, kerk, staat en samelewing. Selforiëntering en selfverwerkliking is twee gebeure wat sinsamehangend voltrek, die een is moontlikheidsvoorwaarde vir die ander. Selforiëntering en -verwerkliking in die leefwêreld is voorbereidende gebeure tot die arbeids-, beroepskeuse en beroepswêreld en vanuit 'n beroepsoriënteringsperspektief kan dit kwalifiseer as nie-formele beroepsoriëntering waarvan daar kennis geneem moet word in die formele beroepsoriënteringsituasie. Elke gebeure in hierdie leefwêreldoriëntering moet gerig wees op voorkoming van negatiewe invloede wat die optimale selforiëntering en selfverwerkliking van elke jeugdige kan benadeel.

a. Die Gesin as Beroepsoriënteringsgeleentheid¹⁴

Veral ouers moet daarop bedag wees dat die gesinsituasie primêr beroepsoriënteringsituasie is. Dit sluit onder meer die volgende in:

- i) Verwerwing van waardesisteme waarby ook arbeidswaardes ingesluit is.
- ii) Die beroepsniveau, sosio-ekonomiese niveau, gesins- en familietradisies wat medebepalend in die beroepskeuse van hul kinders is.
- iii) Arbeidsverhoudinge in die gesin wat die grondslag lê vir beroepsverhoudinge later.
- iv) Gesagsaanvaarding tuis wat die kind voorberei vir die aanvaarding van sy werkgewer as gesagspersoon.

- v) Arbeidsomgang, -inspanning en gesindheid tuis wat voorbereiding is vir die beroepslewe later.

b. Die skool as Beroepsoriënteringsgeleentheid¹⁵

Dit sluit onder meer die volgende in:

- i) Die studie- en prestasieniveau op skool medebepaal die beroepskeuse- en beroepsniveau later.
- ii) Die skool as kultuursentrum medebepaal kultuuridentiteit en volkseie arbeidsidentiteit.
- iii) Die skool as sosiale samelewing medebepaal sosiale volwassewording wat bevorderlik is vir medeverhoudinge in die beroepslewe.
- iv) Die skool moet 'n arbeidsmilieu skep wat bevorderlik is vir arbeidskwaliteite soos wilskrag, werkklus, inisiatief, kreatiwiteit, sin vir samewerking, kommunikasiegeskiktheid, verantwoordelikheid. Kompeterende gebeure in die klaskamer en op die sportveld dien as voorbereiding tot samewerking en selfdissipline in arbeids- en beroepskompetisie.
- v) Die skool moet insig verskaf in beroepskrisisse wat aangehelp word deur faktore soos te vroeë skoolverlating, werkloosheid, stakings en ander faktore, waardeur mannekragvoorsiening benadeel word.

c. Die Kerk as Beroepsoriënteringsgeleentheid

Deur erediens, sakrament, kategese en jeugwerk word Bybelse inhoude ont-sluit wat appèl rig tot:

- i) Arbeidsgeroopenheid.
- ii) Dienslewering.
- iii) Dankbaarheid vir verdienste.

d. Beroepsoriëntering vanuit 'n Staatskundige Perspektief

- i) Die staat skep geleenthede vir gedifferensieerde onderwys en -opleiding;
- ii) voorsien fondse vir studie en verblyf;
- iii) voorsien gegewens oor beroepsaanvraag en aanbod;

- iv) skep werkgeleenthede en doen beroepsplasing;
- v) Skep beroepsveiligheid deur staatkundige stabiliteit;
- vi) Staat bepaal ekonomiese en politieke stabiliteit wat beroeps- en arbeidsekuriteit bied en die bevolking se lewenspeil verhoog en tegelyk landsontwikkeling aanhelp.

Nogtans is dit nie vir die staat moontlik om onbepaald en onbeperk te voorsien nie, elke individu moet tot selfonderneming georiënteer word.

Uit die voorgaande is dit hopelik duidelik dat selforiëntering en selfverwerkliking waarmee daar nie perspektief verower is op die totale verwerklikingsmoontlikhede en -geleenthede binne 'n opvoedkundige-, onderwyskundige-, staatkundige-, beroepskundige-, maatskaplike-, kulturele- en ideologiese konteks nie, nie aanspraak kan maak op betroubaarheid nie.

3.3.2.4 Evaluering van Loopbaankundigheid¹⁶

Loopbaankundigheid handel onder meer oor kundige beroepskennis, -keuse en -beoefening. Dit gaan om wesenskennis van die totale beroepswerklikheid in sy dinamiese veelvoudigheid in funksie. Dit dui op kennis van onder meer:

a. Beroepsgeleenthede

Beroepsgeleenthede in 'n breër of enger verband is die produk van beskawing. Deur beskawing en wetenskaplike ontwikkeling kan beroepsgeleenthede geskep maar ook ingeperk word. Die veelheid in verskeidenheid ten aansien van toename en afname daarvan, maak loopbaankundigheid noodsaaklik.

Vir die huidige val die klem in die RSA en sekere Westerse lande nog op kundigheid oor beroepsgeleenthede binne 'n formele ekonomie wat beroepsvelde binne breë kategorieë afbaken en nog 'n patroon van vertikale beroepsbeoefening moontlik maak, dit wil sê daar word vertikaal geklim vanaf die onderste sport van die beroepsleer tot op die boonste sport met 'n maksimum besoldiging voor aftrede. Binne 'n struktuur van beroepsgeleenthede word beroepe gedokumenteer en geklassifiseer, geliasseer en gerekaneer as beroepsinligting en selfs aangewend as reklamemateriaal.

b. Beroepsvereistes

Beroepsbeoefening stel eise ten aansien van

(i) Vakkundigheid

Daar is sekere vakkennis wat as toelatingsvereiste gestel word en wat ook noodsaaklik is vir beoefening van die beroep.

(ii) Persoonsgeskiktheid

Daar is sekere liggaamlike, verstandelike, sosiale en geestelike geskikthede waaraan voldoen moet word tot die mate wat elke beroep dit vereis.

(iii) Arbeidsverrigting¹⁷

Die kwaliteit en wyse van arbeidsverrigting word medebepaal deur 'n persoon se bereidheid en bevoegdheid tot verwesenliking van die lewensverpligtende en lewensvereisende arbeidswaardes binne die beroep. Dit sluit onder meer in om te voldoen aan die eise van behoortlikheid, roepingsbesef, positiewe gesindheid, goeie menseverhoudinge, dienslewering en so meer. Die hoogste vorm van dienslewering is om nood te verlig en op te hef deur sinvolle optrede en nie nood te vererger deur nalatigheid nie.

c. Mannekragbehoefte

In die bepaling van mannekragbehoefte sal daar gelet moet word op die samehang tussen mannekragbeskikbaarheid, ekonomiese groeikoers, nywerheidsgroei, bevolkingsaanwas en tempo van meganisasie op kort- en langtermyn. Samehangend hiermee is die kompetisie onder werkgewers om mannekrag te bekom; produktiwiteitsevaluering van werkers; werwing, keuring, plasing, opleiding, beroepswisseling, loopbaanontwikkeling, aftrede, werkloosheid en nog meer.

Die RGN-verslag na die onderwys¹⁸ verwys daarna dat die onderwys in die algemeen en beroepsvoorligting in besonder die mannekragbehoefte moet help bevorder. Vraag is of dit in die RSA primêr moet gaan om voorsiening aan mannekrag binne 'n gesonde tempo van ekonomiese groei en of dit moet gaan om die kunsmatige skep van werkgeleenthede om werkloosheid te bekamp? As die bekamping van werkloosheid as gevolg van bevolkingsaanwas die grootste motief is agter opleiding en skoling en daar word nie 'n balans bewaar tussen die tempo van skoling en meganisasie nie, dan word daar op 'n groot skaal toekomstige geskoolde werkloosheid gekweek soos wat die geval is in die Verenigde Koninkryk en Japan. Tegnologiese ontwikkeling skep aanvanklik werkgeleenthede maar toenemende meganisasie tot op 'n mikro-vlak faseer die mens uit en die masjien neem oor. Werkgeleenthede raak versadig en oorsadig in hoë tempo nywerheidsontwikkeling. Skrywers soos A Toffler¹⁹ en Tom Stonier²⁰ en vakbondleiers in Brittanje soos Clive Jenkins en Barrie Sherman²¹ is ernstig bekommerd dat die mensdom 'n na-industriële tydperk tegemoet gaan van grootskaalse werkloosheid. Die masjien is betroubaar handhaaf die vereiste werktempo en -verrigting, eis nie hoër lone nie, skep nie wanverhoudinge en stakings nie, ens.

As opleiding en geskooltheid oorbeklemtoon word, boemerang dit erger wanneer werkgeleenthede verdwyn en die werker nie bereid is om werk op 'n laer niveau te doen as waarvoor hy opgelei is.

Daar kan gesê word dat vir die huidige so-iets in die RSA nie moontlik is nie, maar daar moet rekening mee gehou word dat elke mens wat vandag gebore word 'n halwe eeu het om 'n beroep te beoefen veral as hy reeds op 12-jarige leeftyd daarheen uittref word (RGN-verslag). Deur ongekontroleerde bevolkingsaanwas en mikro-meganisasie, kan ongekende krisisse eskaleer. In groot nywerheidslande waarborg die ekonomie nie meer voldoende betroubare beroepsgeleenthede nie. Die tendens is dat die groot gemeganiseerde instellings winste neem en dat 'n netwerk van kleiner ondernemings werk verskaf. Daar is 'n wegbeweg van groot burokrasieë met heerssugtige amptenarye na klein onderlinge dienste wat 'n groter verskeidenheid van werkgeskikthede van een persoon verg. Dit verg kreatiewe vaardigheid en die vermoë om by 'n wisselende verskeidenheid van werksoorte in te skakel eerder as om 'n permanente beroepsrol te vervul²².

Voorspelling dui daarop dat al meer vrye tyd beskikbaar gaan word, minder tyd sal aan formele beroepsarbeid bestee word en meer aan die eie kreatiewe selfversorgende onderneming deur meer dinge self te doen en minder te laat doen.

Oorskakeling van die huidige vertikale patroon van beroepsbeoefening wanneer die beroepsakker krimp na 'n verskeidenheid van werkspatrone, sal 'n rewolusionêre verandering teweegbring in die uitkyk van die mens op die arbeidslewe, 'n aangeleentheid waarvan daar in beroepsoriëntering kennis geneem moet word. Jeugdige sal georiënteer moet word om onder meer met die volgende veranderinge rekening te hou²³:

- a. Dat werkgeleentheid en werkloosheid gedeel sal moet word.
- b. Inkomste en selftevredenheid nie net in beroepsvervulling geleë is nie, maar ook in ander vorme van dienslewering.
- c. Dat daar weg beweeg moet word van salarisberoep na selfonderhoudend wees.
- d. Dat tye van werkgeleentheid en werkloosheid mekaar sal afwissel.
- e. Periodieke en variante skoling tot vaardigheid en bedrewendheid in plaas van eenmalige opleiding.
- f. Korter werksweek, meer nywerheidsvakansiedae of rusdae.

- g. Kort termyn werkkontrakte en vrywillige afloswerk.
- h. Vroeë aftrede.
- i. Beoefening van veelkundigheid, werksydigheid en dinamiese inskakelingsmoontlikheid.

Iemand soos Toffler sê die mensdom beleef reeds 'n toekomsskok deur mikromeganisering wat invloed het op die ekonomie, onderwys, politiek en die sosiale lewe van elke mens. Persoonlike welsyn is op sy beste as daar beroepsekuriteit is. Baie en vinnige verandering wek onvergenoegdheid, traagheid, verlaag siekteweerstand, bevorder neurose en angs, politieke onrus en misdaad. Hierdie negatiewe tendense sal opgevang moet word met kundige beroepsoriëntering waardeur jeugdige opgevoed kan word tot kompeterende, selfversekerde en selfversorgende arbeidstevrede persone wat bereid sal wees om hulself te help eerder as om die hande bak te maak of in die oë van die staat te kyk vir werksgeleentheid.

3.3.2.5 Kundige Beroepskeuseverkenning²⁴

a. Persoonsverkenning en Beroepsverkenning

Verkenning in beroepsoriëntering is onderskeidelik gerig op die persoon (persoonsverkenning) en die beroepswêreld (beroepsverkenning) met die oog daarop om 'n verantwoorde beroepskeuse te doen. Beroepskeuse word voorafgegaan deur 'n besondere niveauperheffende verkenningsverloop vanaf geboorte tot en met die finale beroepskeuse. Beroepskeuseverkenning is 'n verskeidenheid van nie-formele en formele handeling wat daarop gerig is om betroubaar bekend te raak met 'n hoogs gedifferensieerde beroepskeusewerklikheid wat beroepskeusegeleentheid vir elke persoon moontlik maak.

In persoonsverkenning sal die jeugdige in begeleiding van die beroepsoriënteur tot 'n persoonsgeskiktheidsbeeld moet kom wat onderskeibaar is in 'n liggaamlike-, verstandelike-, sosiale- en geestelike geskikthede wat in beroepsbeoefening verwesenlik kan word tot die mate wat dit deur die beroep(e) wat oorweeg word, vereis word. Dit gaan dus in beroepskeuseverkenning primêr om verkenning van geskikthede en nie om verkenning van geremdheid en gestremdeheid nie, aangesien 'n persoon nie in terme van laasgenoemde 'n beroepskeuse kan doen nie. Die nie-geskikthede word ter syde gestel, behalwe in die geval van onderaktualisering waar daar gepoog moet word om tot verheffing van die aktualiseringsniveau te kom met gevolglike verheffing van die beroepskeuseniveau.

b. Oordrewe "Toetsing"

Ten aansien van persoonsverkenning word in sommige lande oordrewe waarde aan toetsing geheg terwyl in ander lande dit afgewys word. In Ontario (Kanada) word die waarde van toetsing so bevraagteken dat ouers en kinders volgens wet kan eis dat toetsresultate van leerlinge se lêers verwyder word. Ouers moet ook eers toestemming verleen alvorens hul kinders getoets mag word.

Die nood by jeugdige aan beroepskeusehulp hier te lande word bevestig deur die aansienlike aantal leerlinge wat hulle aanmeld vir beroepskeusetoetsing by sekere hulpverlenende instansies sowel binne en buite skoolverband. Die behoefte is so groot dat leke-instellings 'n florerende bestaan hieruit maak. Vraag is of dit opvoedkundig verantwoordbaar is om kinders en jeudige in die daaglikse opvoeding en onderwys sodanig te verwaarloos dat hulle ten einde raad en op 'n laat uur vir toetsing moet aanmeld en op kunsmatige wyse gehelp moet word. Persoonsverkenning vir uiteindelijke beroepskeuse is nie 'n eenmalige nie, maar 'n voortgesette gebeure met periodieke verkenningmomente met die oog op skoolkeuse, vak- en kursuskeuse; keuse van opleidingsinrigtings of indiensopleiding na skoolverlating. Hierdie verkenningmomente volg mekaar niveauverheffend op as 'n singeheel tot en met berøpskeuse en -toetred.

Daar moet ernstig kennis geneem word van die feit dat daar nie bloot op grond van empiriese kennis van die persoon en verwante beroepsvereistes 'n beroepskeuse gedoen kan word nie. Die beroepskeusegebeure is immers nie so eenvoudig dat dit met eenmalige toetsing en verwysing van die persoon na sekere beroepe afgemaak kan word, sonder grondige kennis van elke individu se andersheid, lewens- en arbeidsopvatting, persoonlike voor- en afkeure, sosio-ekonomiese gesitueerdheid, familietradisie ens.

Verantwoorde selfkennis tot beroepskeuse is slegs moontlik wanneer daar tot grondige kennis in die volwassewordingsverloop van die jeugdige gekom is binne die nie-formele en formele leefwêreld. Laasgenoemde voltrek deur 'n verantwoorde beroepsoriënteringsprogram op skool. In essensie kom dit daarop neer dat elke jeugdige in begeleiding 'n eie oriënterings- en verwerklikingsweg sal volg wat in sy besondere gesitueerdheid vir hom die beste sal wees.

Dit gaan nie om evaluering van die individu in die lig van gemiddelde empiriese bevindinge en verwysing na beroepe wat daarby aanpas nie maar om die gedifferensieerde uniekheid van elke persoon met besondere voor- en afkeure wat 'n besondere leefwêreld deur beroepsbeoefening medebepaal.

Beroepsverkenning is eers sinvol moontlik na betroubare persoonsbeeldvorming in die lig waarvan 'n relevante beroepskeuseveld afgebaken word vir grondige beroepstudie. Binne 'n gepaste beroepsveld kan doelgerigte beroepsverkenning gedoen word wat onder meer die volgende insluit:

- i) Bestudering van inligtingstukke onder toesig en kontrole van die beroepsoriënteur en die voltooiing van 'n beroepstudiememorandum.
- ii) Besoeke aan werkplekke en beroepsuitstallings.
- iii) Gesprekke met werkgewers en persone wat die besondere beroep beoefen.
- iv) Deelydse werk in die beoogde beroepsrigting.
- v) Bestudering van oudiovisuele hulpmiddels.

Na deeglike loopbaanverkenning word met elke jeugdige een of meer beroepskeusegesprekke gevoer met die doel om die kwaliteit selfkennis en beroeps-kennis te evalueer en te integreer tot 'n betroubare beroepskeusebeeld.

c. Evalueringsvrae oor Beroepskeuseverkenning

- i) Is enige raadgewing met betrekking tot skool-, vak-, kursus- en beroepskeuse sinvol moontlik sonder 'n betroubare beroepskeusebeeld?
- ii) Is 'n betroubare beroepskeusebeeld reeds moontlik in standerd vyf wanneer 'n skoolkeuse en in standerd sewe wanneer 'n finale vakkeuse gedoen moet word?
- iii) Is enige vorm van loopbaanverkenning sinvol moontlik sonder dat die persoon oor kennis van 'n betroubare beroepsveld beskik? Hoe dikwels word besoeke aan mannekraguitstallings gedoen sonder dat leerlinge die vaagste benul het van 'n relevante beroepsveld?
- iv) Is die beroepsoriënteur kenner van die eisestellende opset van die onderskeie beroepe en beroepsomstandighede sodat hy die jeugdige op deskundige wyse kan begelei?
- v) Is jeugdiges bereid om van selfverkenning, loopbaanverkenning en beroepskeuseverkenning 'n saak van erns te maak?
- vi) Is daar voldoende fasiliteite, geordende beroepsinligting en geleent-

heid by elke skool of beroepsoriënteringsentrum om loopbaanverkenning te doen?

- vii) Is die beroepsinligting wat leerlinge kan bekom, hetsy uit geskrewe stukke, deur gesprekke of andersins op datum en betroubaar of is dit eensydig gerig op reklame?
- viii) Is die inligtingstukke doeltreffend ontwerp, verstaanbaar en gerig op die essensiële?
- ix) Is personeel beskikbaar om in die beroepsoriënteringsentrum die dokumentasie en beskikbaarstelling van beroepsinligting te behartig?
- x) Neem ouers die medeaanspreeklikheid om hul kinders in beroepskeuseverkenning positief te ondersteun?
- xi) Word beroepskeuseverkenning op skool as 'n ernstige en noodsaaklike lewensvereisende gebeure beskou en uitgevoer deur onderwysers en leerlinge gedurende die periodes ter beskikking?
- xii) Val die klem in arbeids- en beroepsoriëntering net op arbeidsvaardigheid, -geskiktheid en -produktiwiteit, ter bevordering van nywerheidsproduksie, handel en ekonomie of val dit ook op arbeidswaardes, arbeidsroeping en arbeidsverantwoordelikheid en -gesindheid wat gerig is op dienslewering, dit wil sê voorsiening aan die behoeftes van die breë publiek?
- xiii) Word in beroepskeuse die doel gerig op die keuse van beroepe wat die grootste materiële voordeel bied of word die maatskaplike behoefte ook sterk oorweeg byvoorbeeld die beskermingsdienste?
- xiv) Is dit verantwoord dat in beroepskeuseverkenning gebruik gemaak word van gestandaardiseerde Psigometriese media met psigologiese inhoud en nie van media met beroepsoriënteringsinhoud nie?

3.3.2.6 Kundige Hulpverlening en Steungewing²⁵

Beroepsoriëntering stel as primêre doel die kundige hulpverlening en steungewig tot optimale selforiëntering en -verwerkliking ten aansien van arbeid, beroepskeuse en -beoefening van elke jeugdige in die lig van sy eie gedifferensieerde moontlikhede en geleenthede. In die sin moet beroepsoriënteringshulp en -steun as 'n voorkomende gebeure tot beroepskeuseontsporing beskou word, dit wil sê beroepskeuseverkenning gaan beroepskeusehulp en

steun tot beroepskeuse vooraf as begeleidende en nie regstellende gebeurde nie. Daar kan van beroepskeuseontsporing gepraat word wanneer die verwerklikbare persoonsmoontlikhede en beroepsoriënteringsgeleenthede nie optimaal verwerklik word nie en daar dan, soos reeds genoem, tot verheffing van die niveau van selfverwerkliking oorgegaan moet word deur hulp en steun. Die omvang en intensiteit van hulp en steun moet binne 'n breë perspektief met bepaalde beroepsoriënteringsinhoude en -vorme beplan word en moet in die konteks van totaliteitsoriëntering en totaliteitsverwerkliking voltrek, nie net as gespreksgebeure nie, maar ook as selfverwerklikingsgebeure.

3.4 Bestuurskundigheid²⁶

Bestuurskundigheid handel onder meer oor goeie organisasie en beheer met betrekking tot personeel, kurrikulering, fisiese fasiliteite, tydindeling en benutting; skakeling, opleiding en nog meer. Die RGN-verslag oor skoolvoorligting verwys na talle knelpunte oor elk van genoemde aangeleenthede in die huidige beroepsvoorligting op skool. Daar word dan ook aanbevelings gedoen wat grootliks op verandering en verbetering van beroepsoriëntering op skool en onderwys hulpdienste gerig is.

Benewens die instelling van komitees vir koördinerende en funksionering ten aansien van kurrikulering; keuring en opleiding van personeel; beroepskeuseverkenning, beroepsinligting, fisiese fasiliteite, indiensplasing, gesinsoriëntering en navorsing word 'n Nasionale Raad wat beroepsoriëntering oorkoepelend moet koördineer aanbeveel asook beroepsoriënteringssentra op plaaslike- en streeksbasis. Skakeling moet bewerkstellig word tussen alle belanghebbende instansies naamlik onderwys- en opleidingsinrigtings, ouers, werkgewers navorsingsburo's en die Departement van Mannekrag. Hierdie aanbevelings is lofwaardig vir langtermynregstelling van die huidige doeltreffende stelsel maar dit is te omvangryk om binne 'n relatief kort termyn toereikend in funksie te bring.

Daar is onmiddellik behoefte aan beroepsoriënteringssentra waarom kinders, jeugdige en volwassenes van alle bevolkingsgroepe binne en buite skoolverband vra. Alles inaggenome lyk dit asof die instelling van beroepsoriënteringssentra in stede en groot dorpe op nasionale vlak ernstig oorweeg moet word. Hierdie sentra kan met finansiële steun van die openbare sektor opgerig, toegerus en beman word op so 'n wyse dat hulle doeltreffend funksioneer.

Diensfunksies aan hierdie sentra kan onder meer die volgende wees:

- Beroepskeuseverkenning
- Beroepsinligting

- Beroepsoriëntering en -keuse
- Beroepsplasing
- Personeeloriëntering
- Navorsing

Die noodsaaklikste behoefte om 'n verantwoorde beroepsoriënteringsprogram te laat slaag is deskundige personeel wat vir die sentra opgelei sal moet word.

3.5 Deskundige Opleiding van Personeel vir Beroepsoriëntering-sentra

3.5.1 Inleiding

Dit vereis geen besondere vindingrykheid om by wyse van hipotese te konstateer dat daar 'n groot behoefte bestaan aan meer deskundige opgeleide personeel om beroepsoriëntering binne en buite skoolverband te behartig nie.

3.5.2 Opleiding binne Skoolverband²⁷

Sedert beroepsvoorligting meer as dertig jaar gelede, eers as 'n diens en later as 'n vak op die sekondêre skool ingestel is, is daar geen vereiste gestel met betrekking tot 'n graadkwalifikasie soos vir ander skoolvakke nie. Eers op 26 Maart 1976, verskyn 'n kennisgewing in die Staatskoerant wat opleiding in Skoolvoorligting verpligtend maak op 'n diploma- en graadvlak. Beroepsvoorligting word as 'n belangrike aangeleentheid beskou veral met die oog daarop om gedifferensieerde onderwys te laat slaag. Nogtans word daar nie in genoemde kennisgewing na Skoolvoorligting met Beroepsvoorligting as 'n integrale deel daarvan as 'n outentiek selfstandige vak in onderwysersopleiding melding gemaak nie. Dit het bloot impliseer dat Sielkunde III, of Voorligtingsielkunde III of Opvoedkunde III as toelatingsvakke tot die Vakdidaktiek Skoolvoorligting geld, as sou genoemdes inderdaad Beroepsvoorligting wees. Hierdie is 'n duidelike voorbeeld daarvan dat van Beroepsvoorligting toegepaste Sielkunde of Voorligtingsielkunde of Opvoedkunde gemaak word, dit wil sê 'n vak met inhoude wat wesenlik nie selfstandige beroepsoriënteringsinhoud aan die orde stel nie. In die Vakdidaktiek Beroepsvoorligting ontbreek dit dus aan geskikte vakinhoud aan die hand waarvan die vakdidaktiese gebeure kan voltrek. In enige skoolvak voltrek die inhoud immers aan die hand van bepaalde vorme of metodes maar in die opleiding van onderwysers word verwag dat die vakdidaktiek beroepsoriëntering of -voorligting moet voltrek aan die hand van die inhoude uit onder meer Sielkunde of Opvoedkunde. Dit is 'n ernstige en onhoudbare leemte dat Beroepsvoorligting op skool as 'n vak bestaan sonder die nodige opleidingsgeleenthede soos vir ander skoolvakke.

Dit is vir genoemde redes dat die Universiteit van Pretoria met volgehoue pogings daarin geslaag het, danksy die finansiële hulp van Ou Mutual, om 'n BA Ed-kursus in Skoolvoorligting in te stel met Beroepsoriëntering as die primêre deel daarvan. Skoolvoorligting as een van die hoofvakke in genoemde graad kan nou dien as toelating en grondslag tot die Vakdidaktiek Beroepsoriëntering. Indien sekere beperkende maatreëls wat van toepassing is op hierdie kursus uit die weg geruim kan word, bestaan die moontlikheid van toenemende uitbreiding. Hierdie maatreëls is onder meer die volgende:

- a. Hoewel Skoolvoorligting as 'n hoofvak geneem word, dien dit as tweede verbintenisvak saam met 'n skoolvak wat dikwels 'n "skaars"-vak is en min geleentheid laat vir 'n onderwyser om Voorligting op skool te behartig.
- b. Dit is 'n algemene gebruik dat die vak Skoolvoorligting deur nie-toereikend gekwalifiseerde persone behartig word en sulke onderwysers skakel nie maklik oor na 'n ander vak om plek te maak vir beginners nie.
- c. Die beginner word dikwels as sogenaamd onbevoeg geag om weens gebrek aan ervaring en nagraadse studie voorligting op skool te behartig. Wat opleiding betref word vir geen skoolvak nagraadse kwalifikasie vereis nie maar vir Skoolvoorligting waarby Beroepsvoorligting ingesluit is wel. Sulke onderwysers is enersyds baie skaars en andersyds geskik vir bevordering elders. Dit is moeilik om te begryp vir welke redes lewens- en onderwyservaring in beroepsvoorligting wat 'n eksakte vak soos enige ander skoolvak is, vereis word. Beroepsvoorligting is gerig op die oriëntering van alle leerlinge tot selfverwerkliking. Leerlinge met vry ernstige en konsensieuse probleme word op aanbeveling van die departementshoof Opvoedkundige Leiding na die onderwyssentrums en -klinieke verwys vir hulp. Die onderwyser in Beroepsvoorligting dien soos enige vakonderwyser as voogonderwyser wat uitken en verder verken met die oog op verwysing. Dit is nie die taak van die voogonderwyser om leerlinge indringend te steun nie. Bowendien het ervaring geleer dat enige professionele persoon onmiddellik na opleiding in sy vakgebied met groter inisiatief en doeltreffendheid sy taak aanpak as die ouer persoon daarsonder. Die pas afgestudeerde onderwyser behoort die geleentheid gegun te word om sy spesialiseringvak Beroepsvoorligting op skool te behartig. Dit bied geleentheid om sy geskiktheid daarin te evalueer en heersende wanopvattinge uit die weg te ruim.

3.5.3 Opleiding buite Skoolverband²⁸

In die RGN-verslag oor voorligting (Verslag 7 oor die ondersoek na die onderwys) word beklemtoon dat daar gedifferensieer moet word in die opleiding van personeel om elke persoon te oriënteer in sy beroepskeuse, beroepstoetredede en verdere beroepsbeoefening. Dit dui op 'n opleidingsprogram wat voorsiening oor die totale linie maak, vanaf die skool tot en met beroepstoetredede en verder.

'n Ondersoek wat deur N I P N gedoen is en wat in die tydskrif People and Profits verskyn, wys op ernstige tekortkominge in die verskaffing van beroepsvoorligting op skool, handels- en nywerheidsvlak. In 'n NIPN-nuusbrief, deel 7, nr 7, Maart 1980 word dit gestel dat daar 'n toenemende behoefte aan beroepsvoorligting ten opsigte van loopbaanwisseling deur werkende persone is en loopbaanvoorligting aan alle werknemers word as 'n vereiste gestel, met die oog op beroepstevredenheid en -sukses. Baie leerlinge verlaat skool op vroeë leeftyd byvoorbeeld aan die einde van standers 7 en 8 en het steeds hulp nodig met betrekking tot indiensopleiding en beroepskeuse. Daar kan voorsien word dat hierdie behoefte sal toeneem indien die voorgestelde skool- en leerpligstelsel (R G N-hoofverslag) toepas word.

Die enkele voorgaande opmerkings dui op die noosaaklikheid van die hersiening en uitbreiding van die opleiding van loopbaanvoorligters buiteskools. Dit gaan hier om die opleiding van personeel wat privaat, of vanuit beroepsoriënteringsentra of in diens van werkgewers, deskundige beroepsoriëntering aan jeug buiteskools en volwassenes verskaf. Sodanige personeel kan binne die konsep van "gesamentlike opleiding" geskool word in die basiese inhoud van 'n verskeidenheid vakgebiede wat vanuit 'n beroepsoriënteringsperspektief sinvol mag wees.

a. Hoofvakke

As basisinhoud vir voorgraadse opleiding word Beroepsoriëntering, Sielkunde en Opvoedkunde as hoofvakke voorgelê.

Beroepsoriëntering as 'n selfstandige vakgebied is reeds aan die orde gestel en verg geen verdere motivering nie. Sielkunde word binne die huidige wetgewing as 'n vereiste vir registrasie by die Beroepsraad vir Sielkunde beskou. Opvoedkunde word as 'n vanselfsprekende vereiste beskou aangesien beroepsoriëntering grootliks as opvoedingsgebeure gaan voltrek met leerlinge wat nog nie volwasse is nie. Dit sluit almal in wat skool verlaat voor standerd tien. 'n Oop vraag is egter of alle gematrikuleerdes volwasse is?

b. Vanuit die *Bedryfsielkunde* waar dit in hoofsaak gaan om bedryfs-

personeel- en organisasie-sielkunde, kan veral die sisteembenadering van besondere nut wees. So kan raakvlakinhoudes sentreer om personeelvoorsiening (mannekragkeuring, -beplanning en -vooruitskatting), personeelontwikkeling, -instandhouding en personeeladministrasie.

- c. Vanuit die *Sosiologie* kan sosiologiese aspekte van arbeid, die beroepstruktuur, van die ekonomie en van die rasse- en minderheidsverhoudinge in die beroepslewe, oorweeg word.
- d. Inhoudes vanuit die vak *Publieke-administrasie* wat oorweeg kan word:
 - i) Beleidsbepaling in die openbare sektor
 - ii) Organisasieleer
 - iii) Personeel administrasie
- e. Vanuit die Fakulteit Ekonomiese en Staatswetenskappe, kan die volgende inhoudes oorweeg word:
 - i) Bedryfseconomie - Die funksie van bedryfsleiding en bestuurstegnieke.
 - ii) Kommersiële reg - Aspekte van arbeidsreg en mannekragbestuur.
 - iii) Personeelbestuur
 - iv) Bedryfsadministrasie
 - v) Personeelbetrekkinge
 - vi) Arbeidsverhoudinge
- f. Vanuit die Fakulteit Teologie en/of Wysbegeerte, kan inhoudes soos Arbeidsetiek beslis nie weggelaat word nie.
- g. Fakulteit Regsgeleerdheid: Vakinhoudes ten aansien van *Arbeidswetgewing*.

Soos dus duidelik gesien kan word, bestaan daar reeds massainhoudes wat via die *beginsel van gesamentlike opleiding in een sinvolle raakvlakkursus vir loopbaanvoorgligters saamgevoeg kan word*. Uit die aard van die saak sal hierdie inhoudes soms oorvleuel, maar steeds moet in gedagte gehou word dat dit telkens vanuit 'n beroepsoriënteringsperspektief benader word. Die hoofsaak bly egter dat dit gaan om praktykverbetering deur middel van sinvolle praktykgerigte personeelopleiding.

3.6 Lewensopvatting as Kriterium in Beroepsoriëntering

Lewensopvatting medebepaal 'n besondere waardestruktuur wat geopenbaar word in die mensopvatting, kultuuroopvatting en arbeidsopvatting van elke bevolkingsgroep. Vir die rede moet beroepsoriënteringsinhoude as wetenskaplike inhoude lewensvatbaar wees sodat dit lewensopvatlik ingeklee kan word. Die Christenwetenskaplike sal die beroepsoriënteringsinhoude vanuit 'n Christelike lewensopvatlike perspektief inklee tot kragvolle lewendmakende inhoude.

4. Toekomsblik

In die departement Skoolvoorligting aan hierdie universiteit sal voortgegaan word:

- 4.1 Om beroepsoriënteringsteorie en -praktyk deur navorsing en andersins uit te bou as 'n aangeleentheid wat lewensvatbaar is vir Christelike lewensopvatlike implementering.
- 4.2 Om die opleiding van personeel soos dit huidig net vir beroepsvoorligters vir die onderwys bestaan, uit te brei na opleiding van personeel om veral jeugdige buiteskools te help.
- 4.3 Om die bestaande beroepsoriënteringsentrum in die Kinderleidinginstituut uit te bou tot 'n voorbeeld vir implementering op nasionale vlak.
- 4.4 Om dienslewering uit te brei aan ouers en alle belanghebbende instansies by wyse van kursusse, seminare, simposia, maar veral ook formeel-deskundige beroepskeuseverkenning- en hulpverleningsprogramme in die beroepsoriënteringsentrum.
- 4.5 Om die redes bestaande multidissiplinêre groep wat op inisiatief van die departement Skoolvoorligting gestig is en wat verteenwoordigend is aan alle sektore van die samelewing en op een of ander wyse by beroepsoriëntering betrokke is, uit te brei en te aktiveer, veral met betrekking tot skakeling en praktykgerigte opleiding.

Mnr die Rektor

Vergun my enkele opmerkings ten besluite

- (a) Hulde aan enkele van my voorgangers. Eerstens dan wyle prof B F Nel

wat hom reeds sedert 1938 beywer het vir beroepsvoorligting as deel van onderwysersopleiding.

Na hom het gevolg dr A J Groenewald en professore M C H Sonnekus, W A Landman en S J L Gouws wat elkeen op hulle eie wyse 'n besondere bydrae gelewer het.

(b) Bedankings

- Geagte mnr die Rektor

Die feit dat u bereid was om in die Fakulteit Opvoedkunde 'n afsonderlike leerstoel in Skoolvoorligting daar te stel, openbaar u gesonde toekomspektief oor die noodsaaklikheid daarvan. Dankie vir die vertroue dat ek die verantwoordelikheid hiervoor kon neem.

- Geagte mnr die Dekaan

U daadwerklike bydrae in die totstandkoming van die departement Skoolvoorligting asook u toenemende ywer in die funksionering en uitbouing daarvan word opreg waardeer.

- Geagte prof Sonnekus

Vir die lojaliteit wat u aan my bewys het in u departement en nog steeds aan die Kinderleidinginstituut asook u aandeel in die selfstandigwording van die departement Skoolvoorligting, my opregte dank.

- Geagte prof Landman

As akademikus en mens het ek vir u die hoogste agting. Die hoë eise wat u as leier gestel het in my nagraadse studie het die grondslag gelê vir my akademiese arbeid aan hierdie universiteit.

U hulp en lewende belangstelling in beroepsoriëntering en u wellewendheid as mens is 'n lofwaardige voorbeeld vir my en my kollegas in die Departement Skoolvoorligting.

- Geagte prof C K Oberholzer

Om u as leermeester te kon hê is voorwaar 'n voorreg. Die inspirasie wat uit u lesings gestraal het was 'n stukrag om te leef en te studeer.

- Dames en here, kollegas,

Saam arbei ons in die akademiese akker tot die welsyn van die opkomende geslag. Mag sukses in dié verband in die toekoms steeds gedy.

- Dames en here, studente,

Ek roep u op tot aktiewe en kritiese deelname aan en uitbouing van die vakgebied waarby u en ek medebetrokke is.

Aan God-Almagtig al die dank en eer.

Ek dank u.

5.1 Samevatting in Afrikaans

In die RGN-verslag van die hoofkomitee na die onderwys, word dit gestel dat die doeltreffende voorsiening van beroepsvoorligting van groot belang is en dat dit op nasionale vlak verskaf sal word.

Om riglyne te stel vir doeltreffende beroepsoriëntering, is dit nodig om die hedendaagse beroepsoriënteringsteorie en -praktyk te evalueer met die oog op verbetering daarvan.

In Prof Joubert se intreerede word onder meer die volgende kriteria vir evaluering gestel:

- Wetenskaplikheid
- Opvoedkundigheid
- Onderwyskundigheid
- Vakkundigheid
- Bestuurskundigheid
- Deskundige opleiding
- Lewensopvatting

Deskundige opleiding van personeel vir beroepsoriëntering en die instelling van beroepsoriënteringsentra op nasionale vlak, word onder meer as hoogste prioriteit gestel.

5.2 Summary in English

In the main report of the HRSC and its Head Committee entitled "The Provision of Education in the RSA", it is stated that the effective provision of vocational guidance is of extreme importance, and that it has to be provided on a national level.

In order to present guidelines for effective vocational orientation, it is necessary to evaluate the existing theory and practice if considerations for possible improvements can become clear.

In professor Joubert's inaugural lecture, evaluative criteria of the following nature are *inter alia* proposed:

- Scientific
- Educative
- Regarding the particular discipline (Vocational orientation)

- Educational management
- Effective training
- Life view considerations

The effective training of personnel for vocational orientation and the establishment of vocational guidance centers on a national level are *inter alia* stated as main priorities.

LITERATUURLYS

1. R G N: Verslag van die werkkomitee Nr 7, ondersoek na die onderwys, Voorligting 1981.
2. Vgl LANDMAN W A: Denkwyses in die Opvoedkunde, N G Kerkboekhandel, Pretoria 1971, bl 51.

HEIDEGGER, M: Sein und Zeit, Max, Niemeyer, Tübingen, 10de druk 1963, par 12.
4. Vgl OBERHOLZER, C K: "Arbeidsgesindheid en Beroepskeuse" In: Cronje G, e.a. Ouer en Kind Gesinshandboek, bl 267 N G Kerkboekhandel en ander, Pretoria, 1955.
5. Vgl (i) LANDMAN, W A: Aanwending van pedagogiese kategorieë in die Fundamentele Pedagogiek. Pedagogiekstudies Nr 68, Universiteit van Pretoria, bl 12.
Joubert, C J: Verheldering van die begrip beroepsoriëntering as perspektief op die beroepsoriënteringsgebeure. S A Tydskrif vir Pedagogiek, Vol 7, Nr 1, Junie-Julie 1973, bl 20
6. Vgl JOUBERT, C J: Beroepsoriëntering op die sekondêre skool met spesiale verwysing na beroepsoriënteringsinhoud en -vorm. In: Beroepsvoorligting op skool. U P Nuwe Reeks Nr 159-1980, bl 2.
7. Vgl JOUBERT, C J: Verheldering van die begrip beroepsoriëntering as perspektief op die beroepsoriënteringsgebeure a w ble 24-26.
8. Vgl JOUBERT, C J: Beroepskeuseprobleme by jeugdiges. In: Algemene Skoolvoorligting. McGraw-Hill Boekmaatskappy 1982, ble 245-246.
9. Vgl VAN DER STOEP, F; LOUW, W J: Inleiding tot die Didaktiese Pedagogiek. Academica, Pretoria en Kaapstad 1976, ble 309-320.
10. Vgl JOUBERT, C J: Beroepsoriëntering op die sekondêre skool met spesiale verwysing na beroepsoriënteringsinhoud en -vorm. a w, ble 1-18.
11. R G N: 'n Vergelykende studie van skoolvoorligtingstelsels in die VSA, Kanada en enkele Wes-Eropese lande. Instituut vir Opvoedkundige Navorsing, Pretoria, 1981, bl 14.
12. Vgl OBERHOLZER C K: Die bydrae van die mediese antropologie tot die wysgerige mensbeeld. Tydskrif vir geesteswetenskappe, jaargang 4 nr 4, S A Akademie vir Wetenskap en Kuns, Pretoria, Desember 1964, bl 268.
13. Vgl JOUBERT, C J: Beroepskeuseprobleme by jeugdig.

14. Vgl (i) JOUBERT, C J: Aandeel van die ouer in die beroepsoriëntering van sy kind in: Ouer en Kind, Erroll Marx Uitgewers, Pretoria, 1983, ble 2-20.
- Vgl (ii) HAYES, J en HOPSON, B: Careers Guidance. Heinemann Educational Books Ltd, London 1975, ble 20-24
- Vgl (iii) KWANT, R C: Filosofie van Arbeid, Die Nederlandse Boekhandel, Antwerp, 1964.
- Vgl (iv) VENTER, A J: Die gesinsituasie as beroepsoriënteringsituasie. Opvoedkundige Studies, Universiteit van Pretoria, Nr 39, 1963.
- Vgl (v) VAN ZYL, P: Opvoeding en beroepslewe, Publikasie RAU, Johannesburg, 1968.
15. Vgl (i) JOUBERT, C J: Beroepskeuseprobleme by jeugdiges, a w ble 245-248.
- Vgl (ii) HAYES, J en HOPSON, B: a w ble 24-26.
- Vgl (iii) CARDOEN, EDITH: School en arbeid. In: Nova et Vetera - Symposium te Atwerpen. Jaargang 1981-82, Nr 4, ble 242-252.
- Vgl (iv) HARMSE, H: Verantwoordbare beroepsoriëntering as voorkoming vir potensiële skoolverlating, M Ed, 1980.
- Vgl (v) LANGEVELD, M J: Scholen maken mensen. J M Muusen nv Purmerend 1967, ble 146-160.
16. Vgl (i) DE BEER, L J: Verkenning van die beroepswerklikheid deur jeugdiges, M Ed 1976, U P.
- Vgl (ii) BEYERS, W E H: Beroepen, Voorlichting en Beroepskeuze Voorlichting. Gravenhage, Zuid-Holland, 1964.
- Vgl (iii) BRAND, S S: Totale mannekragstrategie - Nasionale doelwitte teen Potensiaal. Referate bundel, Konferensie oor Ingenieurs mannekragontwikkeling, Vol 1, Fakulteit Ingenieurswese, U P. Nov 1980.
- Vgl (iv) Departement van Mannekrag: Verslag van die Nasionale Mannekragkommissie vir die tydperk 1 Januarie 1980 tot 31 Desember 1980, Pretoria, 30 Januarie 1981.
- Vgl (v) Departement van Mannekragkommissie oor Hoëvlakmannekrag in Suid-Afrika. Verslag 1/80, Pretoria, 1980.
- Vgl (vi) SADIE, J L: Die kwantitatiewe dimensies van die arbeidsproblematiek in S A in

die lig van ekonomiese, politieke en sosiale ontwikkelings. Referaat, Mannekrag 2000, Pretoria, 26 November 1980.

17. Vgl (i) SKAWRAN, R F: Arbeidsproduktiwiteit begin bo. Scientiae, Vol 18, No 2. Pretoria, April-Junie 1977.
- Vgl (ii) VAN NIEKERK, W P: Produktiwiteit en werkstudie. Butterworths, Durban-Pretoria, 1981.
- Vgl (iii) JOUBERT C J: Die opvoedingstaak van ouers met betrekking tot die arbeidsgesindheid van hul kinders. Almanak en Bybelse dagboek, Ned Herv Kerk van Afrika, 28 ste jaargang, 1974.
- Vgl (iv) Oberholzer, C K: Arbeidsgesindheid en beroepskeuse, a.w.
- Vgl (v) MAREE, J G: Arbeidsinspanning as verwerklikingsgeleentheid tot beroepskeuse. M Ed, U P, 1979.
18. R G N: Verslag Nr 1, Onderwysvoorsiening in die RSA, 1981 beginsel 4, bl 15.
19. Vgl TOFFLER, A:
 - (i) Future Shock, Bodley Head, 1980.
 - (ii) The Third Wave, Collins, London, 1980.
20. STONIER, T: Education in a Post-Industrial Society, Exchange 3, CCDLL, Leeds University, May 1977.
21. JENKINS, C en SHERMAN B:
 - (i) The Collapse of Work. Eyre Methuen 1979.
 - (ii) Leisure Shock, Eyre Methuen, 1980.
22. Vgl SCALLY, M: Careers guidance and counselling, education journal, April 1983. Vol 93 No. 1, Cape Town, ble 17-25.
23. Vgl. SCALLY, M: a w
24. Vgl (i) RGN: 'n Vergelykende studie van Skoolvoorligtingstelsels in die VSA, Kanada en enkele Wes-Europese lande, a w, bl 5.
- Vgl (ii) JACOBS, C D: Persoonsverkenning in beroepsoriëntering. M Ed. Universiteit van Pretoria, Oktober 1981.
- Vgl (iii) BEUKES, J H: Vakkeusegereedheid na Standaard sewe. Pedagogiekstudies Nr 77, Universiteit van Pretoria, 1974.

- Vgl (iv) BREDEKAMP, J F: Die beroepskeusegesprek as verkenningmedium in beroepsoriëntering, S A Tydskrif vir Pedagogiek, Vol 12, No. 2, 1978, ble 28-54.
- Vgl (v) GRESSE, D A: Sosio-pedagogiese verkenning. Juta, Kaapstad.
- Vgl (vi) JOUBERT, C J: Beroepskeuse as verantwoordelike en verantwoordbare keuse, HAUM, Pretoria, 1964, hoofstuk 4.
- Vgl (vii) ESTERHUISEN, C H en NEL, B F: Die tekening van die menslike figuur as 'n "projeksie"-tegniek. Opvoedkundige studie nr 22, U P, 1958.
- Vgl (viii) VAN NIEKERK, P A: Ortopedagogiese Diagnostiek. Universiteitsuitgewers en -Boekhandelaar, Stellenbosch, 1981.
- Vgl (ix) VAN ZYL, F S: Die evaluering van intelligensie by die beroepskeuse van jeugdiges. M Ed, U P, 1976.
- Vgl (x) GARBERS, J G: Die her-standaardisasie van die Alexander-Handelingskaal vir die bepaling van die Praktiese aanleg van 'n groep 12-13-jarige leerlinge. Opvoedkundige studies, Nr 13, U P 1956.
- Vgl (xi) LANDMAN, W A: 'n Ondersoek na bepaalde Praktiese Vermoëns by domnormale seuns met hoër verstandspeile. Opvoedkundige studies, Nr 10, U P, 1955.
25. Vgl (i) GROBLER, J L: Hulpverlening en steungewing vanuit 'n beroepsoriënteringsperspektief. M Ed, U P, 1983.
- Vgl (ii) COETZEE, R A: Die groepsbespreking as oriënteringsgebeure tot selfkennis in die beroepsoriënteringspraktyk. M Ed, U P, 1978.
- Vgl (iii) DE BEER, A C: Gespreksterapie as vorm van pedoterapie, M Ed, U P, 1976.
- Vgl (iv) GROENEWALD, J C: Die pedoterapeutiese aspek van beroepsoriëntering. D Ed, U P, 1962.
- Vgl (v) JOUBERT, C J: Beroepsoriënteringsterapie. S A Tydskrif vir die Pedagogiek, Vol 4, Nr 1, 1970.
- Vgl (vi) JOUBERT, C J: Hulpverlening aan jeugdiges met lyflike probleme. Rehabilitasie in Suid-Afrika, Junie 1976.
- Vgl (vii) LANDMAN, W A: Die essensies van beroepsoriëntering en -terapie. Opvoedkundige Studies, Spesiale Uitgawe, U P.

- Vgl (viii) OLIVIER, B J: 'n Empiriese ondersoek na die grondslae van pedagogiese terapie. D Ed, Universiteit van Suid-Afrika, 1976.
- Vgl (ix) OLIVIER, S E: Die ontwerp van 'n pedoterapeutiese praktyk. D Ed, U P, 1980.
- Vgl (x) PRETORIUS, J W M: Grondslae van die pedoterapie. McGraw-Hill Boekmaatskappy, 1972.
- Vgl (xi) VAN SCHALKWYK, O J: Die plek van pedoterapie in beroepsoriëntering. M Ed, U P 1970.
26. Vgl (i) RGN: Verslag van die werkkomitee Nr 7, ondersoek na die onderwys, Voorligting 1981 hoofstukke 5, 6 en 7.
- Vgl (ii) Skoolvoorligting in Nederland, 1976, hoofstukke 3 en 4.
- Vgl (iii) Skoolvoorligting in België, 1976, hoofstukke 7 en 8.
- Vgl (iv) Skoolvoorligting in Frankryk, 1977, hoofstukke 3 en 4.
27. Vgl (i) HAASBROEK, J B: Opleiding van voorligters in die RSA en enkele oorsese lande. RGN, Pretoria, 1970.
- Vgl (ii) FRIEDMAN, K C en GRUBERG, R R: Counsellors problems and potentials in today's educational setting. Clearing House 49, December 1975, ble 172-174.
- Vgl (iii) HEALY, C C: Career counselling for teachers and counsellors. Boston (Mass.): Houghton Mifflin, 1975.
- Vgl (iv) MEINTJIES, B J: Fundamenteel-pedagogiese kriteria vir die evaluering van die onderwyser. D Ed, U P, 1980.
28. Vgl (i) LIEBETRAU, J P: Die mannekragssituasie in die huidige beroepswêreld en die implikasies daarvan vir die opleiding van beroepsoriënteurs, M Ed., U P, hoofstuk 4.
- Vgl (ii) MEIRING, D H: Koöperatiewe Opleiding. 'n Oorsig, Publikasiekomitee, Technikon, Pretoria, 1980.
- Vgl (iii) QUINN, T: Training counsellors for today's world, NASSP bulletin 61, September 1977, ble 54-60
- Vgl (iv) ROEBER, E C: Orientation to the job of counsellor. Chicago (ILL), Science Research Association, 1961.

- Vgl (v) Universiteit van Pretoria: Jaarboeke, 1983, van die fakulteite:
- Ekonomiese en Staatswetenskappe
 - Opvoedkunde
 - Lettere en Wysbegeerte
 - Teologie.
- Vgl (vi) STEYN, H J: Beroepsvoorligting in 'n tegnologiesgeoriënteerde maatskappy. Verslag van 'n ondersoek na beroepsvoorligting in enkele oorsese lande. TOD, ble 40-43.

PUBLIKASIES IN DIE REEKS VAN DIE UNIVERSITEIT

- 1 "Gids by die voorbereiding van wetenskaplike geskrifte" — Dr P C Coetzee
- 2 "Die Aard van Wese van Sielkundige Pedagogiek" — Prof B F Nel
- 3 "Die Toenemende belangrikheid van Afrika" — Adv E H Louw
- 4 "Op die Drumpel van die Atoomeeu" — Prof J H v d Merwe
- 5 "Livestock Philosophy" — Prof J C Bonsma
- 6 "The Interaction Between Environment and Heredity" — Prof J C Bonsma
- 7 "Verrigtinge van die eerste kongres van die Suid-Afrikaanse Genetiese Vereniging" — Julie 1958
- 8 "Aspekte van die Prysbeheersingspolitiek in Suid-Afrika na 1948" — Prof H J J Reynders
- 9 "Suiwelbereiding as Studieveld" — Prof S H Lombard
- 10 "Die toepassing van fisiologie by die bestryding van Insekte" — Prof J J Matthee
- 11 "The Problem of Methaemoglobinaemia in man with special reference to poisoning with nitrates and nitrites in infants and children" — Prof D G Steyn
- 12 "The Trace Elements of the Rocks of the Bushveld Igneous Complex", Part 1 — Dr C J Liebenberg
- 13 "The Trace Elements of the Rocks of the Bushveld Igneous Complex, Part II. The Different Rock Types" — Dr C J Liebenberg
- 14 "Protective action of Fluorine on Teeth" — Prof D G Steyn
- 15 "A Comparison between the Petrography of South African and some other Palaeozoic Coals" — Dr C P Snyman
- 16 "Kleinveekunde as vakrigting aan die Universiteit van Pretoria" — Prof D M Joubert
- 17 "Die Bestryding van Plantsiektes" — Prof P M le Roux
- 18 "Kernenergie in Suid-Afrika" — Prof A J A Roux
- 19 "Die soek na Kriteria" — Prof A P Grové
- 20 "Die Bantoetaalkunde as beskrywende Taalwetenskap" — Prof E B van Wyk
- 21 "Die Statistiese prosedure: teorie en praktyk" — Prof D J Stoker
- 22 "Die ontstaan, ontwikkeling en wese van Kaak-, Gesigs- en Mondchirurgie" — Prof P C Snijman
- 23 "Freedom — What for" — Prof D G Steyn
- 24 "Once more — Fluoridation" — Prof D G Steyn
- 25 "Die Ken- en Werkwêreld van die Biblioteekkunde" — Prof P C Coetzee
- 26 "Instrumente en Kriteria van die Ekonomiese Politiek n.a.v. Enkele Ondervindinge van die Europese Ekonomiese Gemeenskap" — Prof J A Lombard
- 27 "The Trace Elements of the Rocks of the Alkali Complex at Spitskop, Sekukuniland, Eastern Transvaal" — Dr C J Liebenberg
- 28 "Die Inligtingsprobleem" — Prof C M Kruger
- 29 "Second Memorandum on the Artificial Fluoridation of Drinking Water Supplies" — Prof D G Steyn

- 30 "Konstituering in Teoreties-Didaktiese Perspektief" — Prof F van der Stoep
- 31 "Die Akteur en sy Rol in sy Gemeenskap" — Prof Anna S Pohl
- 32 "The Urbanization of the Bantu Homelands of the Transvaal" — Dr D Page
- 33 "Die Ontwikkeling van Publieke Administrasie as Studievak en as Profesie" — Prof J J N Cloete
- 34 "Duitse Letterkunde as Studievak aan die Universiteit" — Prof J A E Leue
- 35 "Analitiese Chemie" — Prof C J Liebenberg
- 36 "Die Aktualiteitsbeginsel in die Geologiese navorsing" — Prof D J L Visser
- 37 "Moses by die Brandende Braambos" — Prof A H van Zyl
- 38 "A Qualitative Study of the Nodulation Ability of Legume Species: List 1" — Prof N Grobbelaar, M C van Beyma en C M Todd
- 39 "Die Messias in die saligsprekinge" — Prof S P J J van Rensburg
- 40 Samevatting van Proefskrifte en Verhandeling 1963/1964
- 41 "Universiteit en Musiek" — Prof J P Malan
- 42 "Die studie van die Letterkunde in die Bantoetale" — Prof P S Groenewald
- 43 Samevatting van Proefskrifte en Verhandeling 1964/1965
- 44 "Die Drama as Siening en Weergawe van die Lewe" — Prof G Cronjé
- 45 "Die Verboede Grond in Suid-Afrika" — Prof D G Haylett
- 46 "'n Suid-Afrikaanse Verplegingscredo" — Prof Charlotte Searle
- 47 Samevatting van Proefskrifte en Verhandeling 1965/1966
- 48 "Op soek na Pedagogiese Kriteria" — Prof W A Landman
- 49 "Die Romeins-Hollandse Reg in Oënskou" — Prof D F Mostert
- 50 Samevatting van Proefskrifte en Verhandeling 1966/1967
- 51 "Inorganic Fluoride as the cause, and in the prevention and treatment of disease" — Prof Douw G Steyn
- 52 "Honey as a food and in the prevention and treatment of disease" — Prof D G Steyn
- 53 "A check list of the vascular plants of the Kruger National Park" — Prof H P van der Schijff
- 54 "Aspects of Personnel Management" — Prof F W Marx
- 55 Samevatting van Proefskrifte en Verhandeling 1967/1968
- 56 "Sport in Perspektief" — Prof J L Botha
- 57 "Die Huidige Stand van die Gereformeerde Teologie in Nederland en ons Verantwoordelikheid" — Prof J A Heyns
- 58 "Onkruid en hul beheer met klem op chemiese beheer in Suid-Afrika" — Prof P C Nel
- 59 "Die Verhoudingstrukture van die Pedagogiese Situatie in Psigopedagogiese Perspektief" — Prof M C H Sonnekus
- 60 "Kristalhelder Water" — Prof F A van Duuren
- 61 "Arnold Theiler (1867-1936) — His Life and Times" — Dr Gertrud Theiler
- 62 "Dr Hans Merensky — Mens en Voorbeeld" — Prof P R Skawran
- 63 "Geskiedenis as Universiteitsvak in Verhouding tot ander Vakgebiede" — Prof F J du Toit Spies
- 64 "Die Magistergraadstudie in Geneeskundige Praktyk (M Prax Med) van

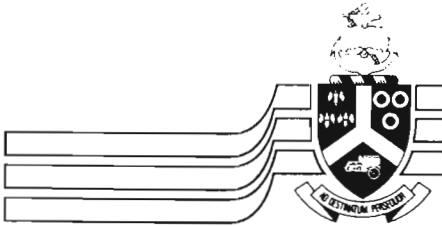
- die Universiteit van Pretoria" — Prof H P Botha
- 65 Samevatting van Proefskrifte/Verhandelinge 1968/1969
- 66 "Kunskritiek" — Prof F G E Nilant
- 67 "Anatomie — 'n Ontleding" — Prof D P Knobel
- 68 "Die Problem van Vergelyking en Evaluering in die Pedagogiek" — Prof F J Potgieter
- 69 "Die Eenheid van die Wetenskappe" — Prof P S Dreyer
- 70 "Aspekte van die Sportfisiologie en die Sportwetenskap" — Dr G W v d Merwe
- 71 "Die rol van die Fisiologiese Wetenskappe as deel van die Veterinêre Leerplan" — Prof W L Jenkins
- 72 "Die rol en toekoms van Weidingkunde in Suid-Afrikaanse Ekosisteme" — Prof J O Grunow
- 73 "Some Problems of Space and Time" — Mnr K A Schrecker
- 74 "Die Boek Prediker — 'n Smartkreet om die Gevalle Mens" — Prof J P Oberholzer
- 75 Titels van Proefskrifte en Verhandelinge ingedien gedurende 1969/1970; 1970/1971 en 1971/1972
- 76 "Die Akademiese Jeug is vir die Sielkunde meer as ne: 'n Akademiese Onderwerp" — Prof D J Swiegers
- 77 "'n Homiletiese Herwaardering van die Prediking vanuit die Gesigshoek van die Koninkryk" — Prof J J de Klerk
- 78 "Analise en Klassifikasie in die Vakdidaktiek" — Prof C J van Dyk
- 79 "Bantoereg: 'n Vakwetenskaplike Terreinverkenning" — Prof J M T Labuschagne
- 80 Dosentekursus 1973 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 30 Jan—9 Feb 1973
- 81 "Volkekunde en Ontwikkeling" — Prof R D Coertze
- 82 "Opleiding in Personeelbestuur in Suid-Afrika" — Prof F W Marx
- 83 "Bakensyfers vir Diereproduksies" — Prof D R Osterhoff
- 84 "Die Ontwikkeling van die Geregte Geneeskunde" — Prof J Studer
- 85 "Die Liggaamlike Opvoedkunde: Geesteswetenskap?" — PProf J L Botha
- 86 Dosentekursus: 1974 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 4-7 Feb 1974
- 87 "Die opleiding van die mediese student in Huisartskunde aan die Universiteit van Pretoria" — Prof H P Botha
- 88 "Opleiding in bedryfseconomie in die huidige tydvak" — PProf F W Marx
- 89 "Swart arbeidsregtelike verhoudings, quo vadis?" — Prof S R van Jaarsveld
- 90 "The Clinical Psychologist: Training in South Africa". A report on a three-day invitation conference: 11 - 13 April 1973
- 91 "Studie van die Letterkunde in die Taalonderrig" — Prof L Peeters
- 92 "Gedagtes rondom 'n Kontemporêre Kerkgeskiedenis — met besondere verwysing na die Nederduits Gereformeerde Kerk" — Prof P B van der Watt
- 93 "Die funksionele anatomie van die herkouermaa — vorm is gekristalliseerde funksie" — Prof J M W le Roux
- 94 Dosentekursus 1975 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 27 Januarie — 6 Februarie 1975

- 95 "'n Nuwe benadering tot die bepaling van die koopsom in die geval van 'n oorname" — Prof G van N Viljoen
- 96 "Enkele aspekte in verband met die opleiding van veekundiges" — Prof G N Louw
- 97 "Die Soogdiernavorsinginstituut 1966 - 1975"
- 98 "Prostetika: 'n doelgerigte benadering" — Prof P J Potgieter
- 99 "Inligtingsbestuur" — Prof C W I Pistorius
- 100 "Is die bewaring van ons erfenis ekonomies te regverdig?" — Dr Anton Rupert
- 101 "Kaak-, Gesigs- en Mondchirurgie — Verlede, Hede en Toekoms" — Prof J D Duvenhage
- 102 "Keel-, Neus- en Oorheekunde — Hede en Toekoms" — Prof H Hamersma
- 103 Dosentesimposia 1975
- 104 "Die Taak van die Verpleegonderwys" — Prof W J Kotzé
- 105 "Quo Vadis, Waterboukunde?" — Prof J P Kriel
- 106 "Geregtelike Geneeskunde: Die Multidissiplinêre Benadering" — Prof J D Loubser
- 107 "Huishoudkunde -- Waarheen?" — Prof E Boshoff
- 108 Dosentekursus 1976 — Referate gelewer tydens die Dosentekursus 29 Januarie — 4 Februarie 1976
- 109 Tweede H F Verwoerd-gedenklesing gehou deur die Eerste Minister Sy Edele B J Vorster
- 110 Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1972/73; 1973/74 en 1974/75 en wetenskaplike publikasies van personeelle vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1975
- 111 "Ortodonsie — 'n Oorsig en waardebeplanning" — Prof S T Zietsman
- 112 "Rede gelewer by die Ingebruikneming van die Nuwe Kompleks vir die Tuberkulosenavorsingseenheid van die MNR" — Prof H W Snyman
- 113 "Die gebruik van Proefdiere in Biomediese Navorsing, met spesiale verwysing na Eksperimentele Chirurgie" — Prof D G Steyn
- 114 "Die Toekoms van die Mynboubedryf in Suid-Afrika" — Prof F Q P Leiding
- 115 "Van Krag tot Krag" — Dr Anton Rupert
- 116 "Carnot, Adieu!" — Prof J P Botha
- 117 "'n Departement van Hematologie — Mode of Noodsaak" — Prof K Stevens
- 118 "Farmaka en Farmakologie: Verlede, Hede en Toekoms" — Prof De K Sommers
- 119 "Opleiding in Elektrotegniese Ingenieurswese — Deurbraak of Dwaling?" — Prof L van Biljon
- 120 "Die Röntgendiagnostiek voor 'n Nuwe Uitdaging — die Toegepaste Fisiologie" — Prof J M van Niekerk
- 121 "Die Algemene Sisteemteorie as Uitgangspunt by die Beplanning van 'n Basiese Biblioteek- en Inligtingkundige Opleidingsprogram" — Prof M C Boshoff
- 122 Dosentekursus: 1977
- 123 "Hulpverlening aan kinders met leerprobleme" — Prof P A van Niekerk
- 124 "Tuinboukunde Quo Vadis" — Prof L C Holtzhausen

- 125 "Die plek en toekomstaak van 'n Departement Huisartskunde in 'n Fakulteit van Geneeskunde" — Prof A D P van den Berg
- 126 "Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1975/76 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigend op 15 November 1976
- 127 "Landbouvoorligting by die kruispad — Uitdagings vir Agrariese Voorligting as Universiteitsdepartement" — Prof G H Düvel
- 128 "Die ontplooiing van Rekenaarwetenskap as 'n funksie van evolusie op Rekenaargebied" — Prof R J van den Heever
- 129 "Die rol van navorsing in die opleiding en ontwikkeling van die akademiese chirurg" — Prof C J Mieny
- 130 "Sport and Somatology in Ischaemic Heart Disease" — Prof P J Smit
- 131 Dosentekursus 1978
- 132 "'n Beter Toekoms" — Dr Anton Rupert
- 133 Toespraak gelewer by geleentheid van die Lentepromosieplegtigheid van die Universiteit van Pretoria op 8 September 1978 — Mnr J A Stegmann, Besturende Direkteur van Sasol
- 134 "Geologie in 'n toekoms van Beperkte Hulpbronne" — Prof G von Gruenewaldt
- 135 Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1976/77 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigend op 15 November 1977
- 136 "Die Kind met Spesifieke Leergestremdhede" — Proff P A van Niekerk en M C H Sonnekus
- 137 "Sensore en Tensore" — Prof N Maree
- 138 "Die Godsdienwetenskappe en die Teologie" — Prof P J van der Merwe
- 139 "Dierefisiologiese navorsing aan die Universiteit van Pretoria (1928-1978)" — Prof J F W Grosskopf
- 140 Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1977/78 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1978
- 141 "Behoeftebepaling en doelformulering in die Opvoeding, Onderwys en Opleiding" — Prof F J Potgieter
- 142 "Klein sake is 'Grootsake'" — Dr Anton Rupert
- 143 "Die Pad Vorentoe" — Prof W E G Louw
- 144 Referate gelewer tydens die jubileumjaarrviering — Prof P S Dreyer
- 145 "Die gebruikmaking van Kies-en-keur en involvraestelle" — lesing gelewer tydens 'n kursus vir dosente op 19 en 20 April 1979 en 22 en 23 Oktober 1979
- 146 "Survey of Disease Patterns in Transkei and the Ciskei" — E Rose, W G Daynes en P J Kloppers
- 147 "Die Ortopedagogiek as Praktykgerigte Pedagogiekprespektief" — Prof P A van Niekerk
- 148 "Die rol van Kernkrag gesien teen die agtergrond van die energiekort in die wêreld" — Dr A J A Roux
- 149 "Exchange lists for selected Protein Diets" — Mev J M Crous
- 150 "Die Universiteit van Pretoria se bydrae tot die Dierefisiologiese Vakliteratuur (1930-1980)" — J F W Grosskopf, J D Skinner en S Christa Daffue

- 151 "Professors' Dilemma. Problems, Polemics and Politics in University Departments of English" — Prof P J H Titlestad
- 152 "Ortopedie, Die Ortopeed en die mens" — Prof R P Gräbe
- 153 "Die rol van Fisika in die moderne gemeenskap" — Prof E K H Friedland
- 154 "Interne Geneeskunde: Wetenskap en Kuns" — Prof G P Human
- 155 "Die opleiding van Chemiese Ingenieurs in Suid-Afrika" — Prof U Grimsehl
- 156 "Doelwitte vir Musiekopleiding" — Prof S Paxinos
- 157 "Die stand van die Beeldende Kuns in Suid-Afrika" — Prof N O Roos
- 158 "Op die spoor van die Onsigbare Lig" — Prof S F Prinsloo
- 159 "Beroepsoriënteringspedagogiek gereël deur die Fakulteit Opvoedkunde van die Universiteit van Pretoria as deel van die Halfeeuvesviering 12 tot 14 Augustus 1980 — Onder Redaksie van PProf C J Joubert
- 160 "Die selfbeeld van die Sosiologie en Sosioloë" — Prof J S Oosthuizen
- 161 "Onderwysopleiding — 'n Didakties — Pedagogiese en Vakdidaktiese beskouing" — Prof W J Louw
- 162 "Die teenwoordigheid van Christus in die Erediëns" — Prof A C Barnard
- 163 "Die Stand en taak van Geesteswetenskaplike Navorsing in die RSA" — Prof J G Garbers
- 164 "Die betekenis van die Regsfilosofie vir Regsnavorsing en Regspleging" — Prof J V van der Westhuizen
- 165 Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1978-1979 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die 12 maande eindigende op 15 November 1979
- 166 "Die verskynsel van Spesialisering by insekte en entomoloë" — Prof E Holm
- 167 "Fiftieth Anniversary Lectures": University of Pretoria — August — September 1980 — George D Yonge
- 168 "Kindergeneeskunde in die jaar 2000" — Prof R E Cronje
- 169 "Praktiese Regsopleiding in die Akademie" — Prof C F Eckard
- 170 "Proceedings of the Symposium on Controversies in Surgery" — Edited by Prof C J Mieny
- 171 "The Psychic Life of the Child with Specific Learning disabilities" — Prof M C H Sonnekus
- 172 "B F Nel Herdenkingsrede — Universiteit van Pretoria" 12 Augustus 1981 — Prof E A van Trotzenburg
- 173 "Statistiek en die statistikus in diens van die gemeenskap" — Prof H S Schoeman
- 174 "Menslike Anatomie — basiese geneeskundige vak" — Prof I J M van Niekerk
- 175 "Môre se uitdaging vir die Suid-Afrikaanse Mynboubedryf" — Prof A N Brown.
- 176 Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1979/80 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die 12 maande eindigende op 15/11/1980
- 177 "Leiding aan Magister en Doktorsale studente" — Prof W A Landman
- 178 "Steekproefneming in die Praktijk" — Prof D G Stoker
- 179 "Bestuur — Wetenskap of Kultuur?" — Dr A Rupert

- 180 "Uitdagings wat nuwere tendense aan die Universiteitsbiblioteekwese stel" — Die departement Biblioteek- en Inligtingkunde en die Biblioteekdiens van die Universiteit van Pretoria
- 181 "Liggaamsbeweging en die Mens in Wording" — "Physical movement and the Becoming of Man" — Onder redaksie van/edited by Prof J L Botha en/and Prof P J Smit
- 182 "Kriminologie 2000" — Prof D G Steyn
- 183 "A Horse! A Horse! My Kingdom for a Horse!" — Prof M M S Smuts
- 184 "Die bydrae van Mondpatologie tot die Geneeskunde" — Prof A J Ligthelm
- 185 "Lectures on Philosophical Hermeneutics" — Prof Dr Hans-Georg Gadamer
- 186 "Inhuldigingsrede van Vise-Kanselier en Rektor" — Prof D M Joubert
- 187 "Uitdagings vir 'n Ginekologie en Obstetrie Departement in die ruimte-
eeu" — Prof J V van der Merwe
- 188 "Die uitdaging van Elektriese Ingenieurswese in Suid-Afrika" — Prof N Wessels
- 189 "Titels van proefskrifte en verhandelings ingedien gedurende 1980/81 en wetenskaplike publikasies van personeellede vir die twaalf maande eindigende op 15 November 1981"
- 190 "Die belangrikheid van Periodonsie en Mondgeneeskunde in Tandheelkunde" — Prof J A Pretorius
- 192 "Gesprekke oor die Wiskunde" - Onder redaksie van Prof P J Zietsman
- 193 "Gemeenskapsgesondheid: 'n Nuwe Naam en 'n Nuwe Benadering" - Prof A M Coetzee
- 194 "Vrees dat die Wonderboom sal . . . (val?)" — (J C Steyn) — Prof Réna Pretorius

UNIVERSITEIT VAN PRETORIA
NUWE REEKS NR 195 — 1983
ISBN 0 86979 381 0
Prys: R6,35

Hierdie publikasie en die publikasies wat in hierdie publikasie
vermeld word, is verkrygbaar van:

VAN SCHAİK'S BOEKHANDEL (EDMS) BPK
BURNETTSTRAAT 1096
HATFIELD
0083

V&R Pta